

Impactul digitalizării asupra modelului economic post-pandemie

Raportul Webinarului, 2 iulie 2020

Realizat de:

Clara Volintiru – Director al Programului Aspen Economic Opportunities & Financing the Economy / Academia de Studii Economice

Iulian Mihalache – Public Policy Programs Manager, Institutul Aspen România

Despre Webinar

Organizat sub egida seriei de webinarii *Aspen Dialogues* și a programului *Aspen Economic Opportunities & Financing the Economy*, webinarul și-a propus să analizeze schimbările apărute în economia românească în urma pandemiei COVID-19, precum și provocările cu care se confruntă atât sectorul public, cât și cel privat. Webinarul s-a concentrat asupra **perspectivelor pentru un nou model economic post-pandemie**, subliniind **rolul digitalizării la nivelul sectorului public și privat în stimularea creșterii economice post-criză**.

Unul din dezideratele pentru adaptarea la noile circumstanțe este **digitalizarea**. Există deja schimbări importante, atât în sectorul privat cât și în cel public. Aceste schimbări deschid calea către **noi moduri de interacțiune** între cetățeni și stat, între clienți și furnizori și între angajați și angajatori. La rândul său, acest lucru creează **noi modele de afaceri** și o re proiectare fundamentală a **pieței forței de muncă**, contribuind la un **nivel mai ridicat de incluziune financiară**. Webinarul a abordat provocările și **oportunitățile** aduse de aceste schimbări sectorului financiar din România și a discutat **impactul acestora asupra antreprenorilor locali**.

Formatul a fost o **discuție** cu paneliști (decidenți publici, reprezentanți cheie ai sectorului privat din România și ai mediului academic), urmată de o sesiune de **Q&A**, bazată pe întrebări primite de la participanți. Discuția a fost moderată de **Dr. Clara Volintiru**, Director al Programului Aspen Economic Opportunities & Financing the Economy.

- Maria-Gabriela Horga – Secretar de stat, Cancelaria Prim-Ministrului, Guvernul României
- Sebastian Burduja – Secretar de Stat, Ministerul Finanțelor Publice
- Anca Dragu – Director General Adjunct, E.ON Romania, fost ministru al finanțelor publice
- Ioana Petrescu – Senior Fellow, Mossavar-Rahmani Center for Business and Government, Harvard Kennedy School, fost ministru al finanțelor publice
- Bogdan Pătru – Head of Public Policy Romania and Croatia, Mastercard
- Vlad Stănilescu – Chief Digital Transformation Officer, Raiffeisen Bank
- Alessio Menegazzo – Director Sustenabilitate și Afaceri Instituționale, Enel România

Despre Programul Aspen Economic Opportunities & Financing the Economy

Programul **Aspen Economic Opportunities & Financing the Economy** reprezintă o platformă apolitică, neutră, non-partizantă. În cadrul programului a fost creată o comunitate alcătuită dintr-o gamă variată de stakeholderi relevanți din sectorul public, privat și non-guvernamental, precum și din mediul academic, cu scopul de a identifica oportunități neexploatate în mediu economic actual.

Mesaje cheie, bune practici și recomandări de politici publice

Webinarul a adresat atât **tema digitalizării sectorului public și privat** în România și pe plan global, cât și provocarea dezvoltării unui **nou model economic inteligent, inclusiv, sustenabil și verde**. În contextul pandemiei COVID-19, procesul de digitalizare, atât la nivelul sectorului public cât și al celui privat, a accelerat drastic. Aceste schimbări deschid calea către **noi moduri de interacțiune** între cetățeni și stat, între clienți și furnizori și între angajați și angajatori. La rândul său, acest lucru creează **noi modele de afaceri** și o **reproiectare fundamentală a pieței forței de muncă**, contribuind la un nivel mai ridicat de incluziune financiară.

Aceste noi procese reprezintă un progres deosebit de important deoarece pot contrabalansa efectele negative ale crizei economice provocate de pandemie, care urmează a fi substanțiale. Conform FMI, **datoria globală va atinge un nou record mondial**. În acest context, la nivelul UE, planul de relansare economică în valoare de 750 miliarde de euro propus de Comisia Europeană reprezintă un „**moment hamiltonian**”, deoarece Comisia nu a mai propus niciodată angajarea unei datorii mutualizate de o asemenea amploare.

Ținând cont de acest context, panelistii au evidențiat nevoia apariției unui nou model de dezvoltare pentru România, un model inteligent, inclusiv și sustenabil. Pentru a transforma acest deziderat în realitate, este nevoie de un **program de țară integrat și asumat de toate forțele politice**. Acesta trebuie fie **în acord cu noile politici economice la nivel european**, pentru a putea beneficia de finanțări în acest proces de tranziție.

Buna guvernare este esențială pentru o transformare a modelului economic românesc. Este nevoie de:

- **Coerență și continuitate în politicile publice din România**, fapt semnalat inclusiv în recomandările de țară din cadrul Semestrului European.
- **Strategii naționale în domenii cheie, integrate și aliniate obiectivelor Uniunii Europene** (de exemplu o strategie *Digital First* sau o strategie în domeniul energetic corelată obiectivelor *Green Deal* și oportunităților de finanțare din cadrul *Just Transition Fund*).
- **O strategie integrată și o prioritizare adecvată a proiectelor de infrastructură**, cu un fir logic de la partea de planificare strategică până la implementare, și care să utilizeze o varietate mai mare de resurse financiare, nu doar fonduri europene și bugetul de stat.
- **De-birocratizarea și digitalizarea administrației publice**. Digitalizarea poate crește masiv colectarea fiscală.
- **Monitorizarea și evaluarea performanței guvernării** la nivel central și local.
- Un **parteneriat strategic trilateral**: public – privat – cetățeni/societate civilă.

O idee evidențiată de către paneliști în vederea unui nou model economic a fost faptul că România trebuie să schimbe filosofia de a produce, concentrându-se pe **bunuri și servicii cu valoare adăugată mare**. Pentru aceasta, România trebuie să fie parte din discuția privind noile

tehnologii. Însă, pentru a putea adopta și crea noi tehnologii, este absolut necesară o **reformă a educației și a sectorului cercetare-dezvoltare**. Trebuie gândite programe de educație pe tot parcursul vieții, de la grădiniță până la *lifelong learning*. Pentru ca noile generații să se poată adapta cerințelor forței de muncă a viitorului, trebuie în primul rând dezvoltate **competențele digitale și antreprenoriale**. Deși în România există specialiști de top în sectorul IT, populația în general nu are aptitudinile necesare pe piața muncii. O potențială măsură pentru a îmbunătăți competențele digitale ale populației ar fi testarea informaticii la sfârșitul clasei a 8-a, la Evaluarea Națională. De asemenea, informatica ar trebui să fie materie obligatorie în liceu, indiferent de profilul elevilor. Privind competențele antreprenoriale, o întreagă serie de aptitudini și cunoștințe trebuie introduse încă din școală generală, deoarece piața muncii va fi diferită de cea acum 10 - 20 de ani. În viitor, va exista o tendință mai antreprenorială a pieței muncii, precum și mai multă muncă pe cont propriu. Pentru a încuraja spiritul antreprenorial al tinerilor, trebuie gândite programe de consiliere în liceu și de preacelerare de afaceri în facultate.

În plus, trebuie dezvoltată **capacitatea de inovare colectivă**, atât la nivelul sectorului public cât și la nivelul sectorului privat. Prin dezvoltarea sectorului cercetare-dezvoltare se pot crea condițiile apariției „**statului antreprenorial**”. Acesta ar trebui să fie un obiectiv principal al decidenților, deoarece un stat care favorizează inovarea pe termen lung se va bucura de asemenea de creșterea economică asociată inovării. **Sectoare cheie care trebuie dezvoltate sunt sectorul de tehnologie și energia**. În sectorul de tehnologie, trebuie prioritizată **digitalizarea IMM-urilor** și favorizate investițiile în start-up-uri, pentru a putea beneficia de **campioni economici care să producă valoare adăugată mare**. De asemenea, în sectorul energetic este nevoie de progres bazat pe **inovare, digitalizare și tehnologii verzi**, conform strategiei *Green Deal* și profitând de oportunitățile de finanțare din cadrul *Just Transition Fund*. Sectorul energetic este unul în care procesul de digitalizare a devenit din ce în ce mai relevant, în contextul în care prioritatea UE este de a se concentra pe electrificare, trecând la surse de energie regenerabilă. *Green Deal* va duce la o tranziție costisitoare și complexă, dar beneficiile pentru cetățeni vor fi vizibile. **Digitalizarea sistemului energetic este un proces de democratizare**, fiind vorba de micro-rețele în care consumatorii vor fi și producători. Astfel, clientul va fi în centrul paradigmei energetice. *Green Deal* se va baza pe un **salt cuantic tehnologic**, iar viziunea Comisiei Europene este de a dezvoltă tehnologii europene pentru acest lucru. Prin dezvoltarea unor soluții europene, de exemplu stocare de energie prin hidrogen sau stocare prin baterii, se va putea dezvoltă un **cluster tehnologic european**.

La nivel european, **cadru financiar multianual 2021 – 2027 se va axa pe investiții în tehnologii noi și sustenabile**, cu scopul de a reduce amprenta asupra mediului. În plus, vor exista **oportunități de investiții în domenii precum automatizare, robotică și inteligență artificială**. Digitalizarea proceselor de producție a IMM-urilor este o prioritate nu doar la nivel european, ci și național. În acest sens, pe termen scurt, Guvernul va lansa 2 programe, unul care va oferi grant-uri în valoare de 150 milioane euro pentru echipamente pentru IMM-uri, iar celălalt, în valoare de 30 milioane euro, pentru educația digitală a angajaților. De asemenea,

programul Start-up Nation va fi redenumit Tech Nation și va prioritiza componenta de transformare digitală și inovare.

În timpul pandemiei, administrația publică a înregistrat progrese privind **digitalizarea și interacțiunea cu cetățeanul**, iar la nivel național a avut loc o creștere a interacțiunii electronice.

Printre ultimele evoluții se numără:

- A început conectarea aparatelor de marcat electronice fiscale și au fost identificate soluții de software pentru că pe viitor datele primite să fie analizate.
- Dezvoltarea sistemului informatic SAF-T – fișierul standard de audit, este în etapă finală. În alte țări, acest sistem a contribuit la o creștere semnificativă a încasărilor la buget.
- Noi documente pot fi eliberate în spațiul privat virtual, inclusiv cazierul fiscal.
- Sunt în dezvoltare servicii privind implementarea formularelor și actelor în format electronic.
- Sunt analizate propuneri pentru un sistem unic, centralizat, de e-facturare.

Paneliștii au fost de acord că este deosebit de important să se mențină **tendința de digitalizare și debirocratizare a administrației publice** și după finalul restricțiilor cauzate de pandemie. Scopul principal ar trebui să fie ca **fiecare măsură de politici publică și act normativ să fie gândită și digital**, să aibă o componentă de implementare digitală, pentru a transforma administrația publică și a o adapta la nouă economie digitală. Pentru o mai bună incluziune economică și socială, este nevoie de ample transformări prin măsuri precum **identitatea națională digitală și moneda națională digitală**, deja propuse în țări din regiune.

La nivel european, implementarea unor politici standard de digitalizare în timpul pandemiei nu a produs eficiența scontată. Este nevoie de **politici de digitalizare și de creștere a incluziunii financiare cu un grad mai mare de adaptabilitate și o mai mare atenție acordată disparităților economice și sociale**. De exemplu, în România continuă să existe o discrepanță mare între marile orașe și mediul rural/orașele mici privind comerțul electronic, taxele plătite electronic sau numărul de persoane care folosesc un instrument electronic de plată. Pentru a reduce această discrepanță este nevoie de **educație financiară**, spre exemplu programe care să deservească persoanele care au acces la smartphone și internet de mare viteză dar nu folosesc tehnologia disponibilă pentru astfel de plăți. Cu toate acestea, în timpul pandemiei s-a observat o **tendința de digitalizare a sectorului financiar**, iar băncile și clienții s-au adaptat la noul context. A existat o **creștere a utilizării canalelor digitale**, de exemplu plățile cu cardul, plățile prin telefon, o rată mai mare de utilizare a aplicațiilor mobile și de internet banking.